

Leeskring bibliotheek Rumst – 24 maart 2014

Alsof het voorbij is

Julian Barnes

Amsterdam: Atlas, 2011.

O.T.: *The Sense of an Ending*. Vertaald door Ronald Vlek. 158 p.

De auteur

Julian Barnes werd geboren op 19 januari 1946 in Leicester. Zijn beide ouders waren leraren Frans. Toen hij 10 jaar was verhuisde de familie naar Northwood in Middlesex. Hij volgde prestigieus onderwijs: tot 1964 op de City of London School en daarna Magdalen College in Oxford waar hij Moderne Talen studeerde. Na zijn studies werkte hij drie jaar

als lexicograaf voor the Oxford English Dictionary, gevolgd door een bestaan als literair criticus voor kranten. Later was hij ook vele jaren televisie- en filmrecensent. Hij debuteerde als auteur in 1980 met een deels autobiografisch verhaal over een jonge Engelsman die in 1968 naar Parijs trekt. Barnes is een groot francofiel wat ook blijkt uit veel andere van zijn werken. Barnes was getrouwd met Pat Kavanagh, zijn literair agente. Zij overleed in 2008 aan een hersentumor en over dat verlies schreef hij in *Levels of Life*, vertaald als *Hoogteverschillen*. Hij schreef in de jaren '80 ook een viertal thrillers onder het pseudoniem Dan Kavanagh. Julian Barnes is een succesvol schrijver die in 2013 de Booker Prize ontving voor *The Sense of an Ending*.

Bibliografie, een keuze

- *Levels of Life* (2013) (*Hoogteverschillen*, 2013)
- *The Sense of an Ending* (2011) (*Alsof het voorbij is*, 2011)
- *Pulse* (2010) (*Polsslag*, 2011)
- *Nothing to be Frightened of* (2008) (*Niets te vrezen*, 2008)
- *Arthur & George* (2005) (*Arthur & George*, 2006): roman
- *Love, etc.* (2000) (*Liefde, enz.*, 2001)
- *England, England* (1998) (*Engeland, Engeland*, 1999)
- *Talking it Over* (1991) (*Trioloog*, 1992)
- *A History of the World in 10½ Chapters* (1989) (*Een geschiedenis van de wereld in 10½ hoofdstuk*, 1991)
- *Staring at the Sun* (1986) (*In de zon kijken*, 1986)
- *Flaubert's Parrot* (1984) (*Flaubert's papegaai*, 1985)
- *Before She Met Me* (1982) (*Voor ze me kende*, 1986)
- *Metroland* (1980) (*Metroland*, 1992)

Het verhaal

Door de ogen van de nu gepensioneerde Tony Webster, blikte de lezer terug naar een vriendengroepje van drie tieners in de jaren '60. Ze zijn slim, tegen het pedante aan, maar moeten hun meerdere erkennen in een nieuwe leerling, Adrian Finn, die zich bij hun groepje aansluit. Na de middelbare school gaat iedereen studeren, Tony geschiede-

nis aan de universiteit van Bristol. Daar ontmoet hij Veronica, bij wiens familie hij een weekend doorbrengt, maar hun relatie blijft niet duren. Na zijn studie gaat hij voor een half jaar naar Amerika. Voor zijn vertrek krijgt hij een brief van Adrian die hem toestemming vraagt om met Veronica te gaan. Na zijn terugkeer verneemt hij dat Adrian zelfmoord heeft gepleegd. Bijna 40 jaar later krijgt Tony –die ondertussen getrouwd was, een kind kreeg en scheidde- een notariële brief waaruit blijkt dat de moeder van Veronica hem 500 pond en het dagboek van Adrian nalaat. Dit roept veel vragen op, zeker als Veronica in het bezit blijkt te zijn van het dagboek en dit niet wil afgeven. Hij zoekt contact maar het mysterie raakt niet opgelost, ook al komen steeds meer herinneringen en feiten uit het verleden naar boven die zeer confronterend zijn voor Tony. “Had mijn leven zich vermeerderd of alleen maar aangevuld? Dat was de vraag die Adrians fragment bij mij opriep. Er was het nodige bijgeschreven –en afgeschreven- in mijn leven, maar hoeveel was er bijgeschreven? En dat gaf me een gevoel van onbehagen, van onrust.” (p.96)

Inspiratie

Julian Barnes had in het secundair onderwijs een klasgenoot, Alex Brilliant, die zijn naam alle eer aandeed. De schrijver hoorde daarna niets meer van hem, maar dacht geregeld aan hem terug en zag hem dan in gedachten in een belangrijke job en in een zeer succesvol leven. 40 jaar later zag hij een klasgenoot terug en hij vroeg wat Alex nu deed. Bleek dat hij 25 jaar geleden zelfmoord had gepleegd. Dit was voor Barnes een schokkende gewaarwording, beseffende dat hij hem een leven gefantaseerd had dat verder ging na zijn feitelijke dood.

Waardering van recensenten

“Julian Barnes bewijst opnieuw zijn meesterschap met *Alsof het voorbij is*, een roman met weinig pagina’s, maar des te meer ideeën.” (Stefaan Werbrouck in *Knack*, 12/10/201)

“Op stilistisch vlak is *Alsof het voorbij is* een parel: geen woord te veel en uiterst precies. Er is wel ruimte voor Barnesiaanse ironie, maar de grondtoon is serieus en vooral verontrustend, zelfs schokkend”. (Kathy Mathys, in *De Standaard*, 14/10/2011)

“*Alsof het voorbij is* is een puntgave roman: essayistisch en persoonlijk – en zo knap van compositie dat je er dertig jaar schrijversleven aan af ziet.” Arjen Fortuin in *NRC Handelsblad*, 31/08/2012

“... je leest verder. Omdat Barnes de spanning meesterlijk opbouwt tot de allerlaatste pagina. En omdat zijn stijl onweerstaanbaar blijft. Terwijl hij in andere boeken al eens net die literaire referentie teveel binnensmokkelde, zit de eruditie dit keer meer in de manier waarop hij het leven zoals het helaas is, beschrijft.” Sarah Therlynck in *De Morgen*, 26/10/2011

Waardering van de leeskring

Alle aanwezigen waardeerden het boek, met slechts één uitzondering. Het filosoferend aspect ervan leidde tot heel wat discussie over geheugen, herinnering en eigen verleden. Enkelen stoorden zich wat aan de hoogdravende woorden uit het eerste deel, of de onwaarschijnlijkheid van de beschreven briefwisseling, maar de balans was positief.

Opbouw

Het boek is opgedeeld in twee delen. Het eerste deel bevat vooral de jeugdherinneringen van de hoofdpersoon. In het tweede deel krijgt hij de waarheid van toen opnieuw gepresenteerd en jongleert de auteur zodanig met de informatie die de lezer nodig heeft om zich een oordeel te vormen, dat de spanning sterk toeneemt. Het einde is verrassend en dwingt eigenlijk tot herlezing.

Tijd

Deel 1 van het boek speelt zich af in de jaren '60, de laatste jaren middelbaar onderwijs, en gaat met grote stappen door de studentenperiode en eerste jaren nadien. Deel 2 speelt zich 40 jaar later af in een tijdsbestek van ongeveer twee maanden .

Plaats en ruimte

Deel 1 speelt zich af op een school in het centrum van Londen en in Bristol. Deel 2 speelt zich af in de buitenwijken van Londen.

Perspectief en verteller

Het perspectief ligt bij Tony Webster, die een onbetrouwbaar verteller blijkt te zijn. De lezer mist veel informatie doordat Tony cruciale beschamende zaken uit zijn geheugen gewist heeft of zichzelf geen toegang geeft tot die herinneringen. Ook beschrijft hij mensen vaak op een manier die niet altijd strookt met de waarheid..

Personages

Hoofdpersonage is Tony Webster. Ooit was hij een veelbelovende leerling, maar de dromen die hij als scholier had zijn op een sisser uitgelopen. Hij heeft er ook niet veel voor gedaan en stapte laf mee in de toevalligheden die zich aandienen. "Er is een moment geweest –ik was toen achter in de twintig- waarop ik erkende dat mijn hang naar avontuur als een nachtkars was uitgegaan. Ik zou nooit de dingen doen waar ik als puber van had gedroomd. In plaats daarvan maaide ik het gras, ging ik op vakantie, leefde ik mijn leven." (p.101) Hij ondergaat het leven passief. Enige passie is hem vreemd, voor zijn job, huwelijk en vaderschap heeft hij nooit echt zijn best gedaan. "In je latere leven verwacht je een beetje rust, ja toch? Je vindt dat je het verdient." (p.67) Toch heeft Tony een vrij positief beeld van zichzelf, hij vindt zich vooral vredelievend, maar de lezer ontdekt steeds meer onaangename trekjes in zijn karakter. "Als je mij pest, dan pest ik je net zo hard terug. (p.97) Tenslotte moet ook Tony zijn egoïsme en de gevolgen ervan onder ogen zien.

Adrian Finn is een zeer intelligente jongen die zich niet laat leven door zijn omgeving. Hij neemt het leven erg serieus, leeft volgens zijn persoonlijke morele waarden en gaat filosofie studeren.

Van Veronica Ford wordt in eerste instantie een vrij negatief portret opgehangen door Tony, zodat zijn vrouw meent haar 'de malloot' te moeten noemen. Uiteindelijk blijkt ze slim, integer en passioneel. Tony heeft haar al bij al veel kwaad aangedaan.

Thema

Wij zijn ons geheugen en ons geheugen dat zijn de herinneringen die we onszelf toestaan of die we kunnen verdragen. Maar kloppen die herinneringen wel met de waarheid?

"I wanted to write a book about time and memory, about what time does to memory, how it changes it, and what memory does to time. It's also a book about discovering at a certain point in your life that some key things that you've always believed were wrong. This is something that I started thinking about a few years ago, and it's probably one of the preoccupations that you have as you age. You have your own memories of life, you've got the story that you tell mainly to yourself about what your life has been. And every so often these certainties are not. Something happens, someone reports something from 20 or 30 years ago, and you realize that what you'd believed is not the case. So I wanted to write about that."

Motieven

Geheugen – Herinnering

"Ik herinner mij" (p. 9) de eerste zin van het boek

"... wat je je uiteindelijk herinnert, is niet altijd hetzelfde als wat je hebt meegemaakt." (p.9)

"...gebeurtenissen die zijn uitgroeid tot anekdotes, tot wat onbestemde herinneringen die door de tijd zijn vervormd tot zekerheid." (p.10)

“... als ik op mijn herinnering afga...” (p.47)

“Voor zover ik me herinner...” p.49)

Geschiedenis- Tijd

“We leven in tijd – die beperkt ons en bewerkt ons- (p.9)

“...dat de tijd rekbaar is. Sommige emoties versnellen hem, andere vertragen hem” p. 10

“dat we de geschiedenis van de geschiedkundige moeten kennen om diens interpretatie van de feiten te kunnen begrijpen” p.18

“Geschiedenis is de leugen van de overwinnaar (...) ook het zelfbedrog van de overwonnenen” (p.22)

“Geschiedenis (...) is meer de herinnering van de overlevenden, van wie de meesten overwinnaars noch overwonnenen zijn.” (p.63)

“Geschiedenis is de zekerheid die ontstaat op het punt waar de gebreken van de herinnering en de onvolkomenheden van de documentatie samenkomen.”(p.23)

“...anderzijds moeten historici de eigen uitleg van gebeurtenissen van iemand die erbij aanwezig was met een zekere scepsis behandelen.”(p.24)

“...het zou voor ons duidelijk moeten zijn dat tijd niet werkt als fixatief (van de herinnering), maar eerder als oplosmiddel.” (p.71)

“Ze zeggen toch dat de tijd je inhaalt? (p.87)

“... zoals de tijd ons eerst beknot en vervolgens bedot. We dachten volwassen te zijn terwijl we alleen maar geborgen waren. We verbeeldde ons dat we ons verantwoordelijk gedroegen, maar we gedroegen ons alleen maar laf. Wat we realisme noemden bleek een manier om dingen te vermijden in plaats van ze onder ogen te zien. (p.101)

De getijdengolf die Tony waarneemt was “verontrustend omdat het in alle rust verkeerd oogde en voelde, alsof er ergens in het universum een hendeltje was overgehaald, en de natuur hier, alleen in deze minuten, in zijn achteruit was gezet, en daarmee ook de tijd.” (p.42) *Vloedbranding of bore is een getijdenfenomeen waarbij tijdens vloed de getijgolf als een muur van water een rivier of smalle baai stroomopwaarts binnendringt. Vooral tijdens springtij kan dit sterk optreden. De Severnbore bij Bristol kan tot 2 meter hoog zijn.*

De accumulerende gevolgen voor onszelf en de anderen, volgend op de keuzes die we maken in ons leven, de acties die we ondernemen zonder er goed bij na te denken.

Eros en Thanatos: seks en dood komen samen in de zelfmoord van Adrian na zijn relatie met Veronica's moeder

Stijl

Koel en erudiet proza. Door de sterk doorgedreven thematiek rond herinneringen, tijd en geschiedenis is het een roman met de inslag van een filosofisch essay. Een boek waarin je leest van de ene quote naar de andere. Ironie scherpt het geheel aan. De schrijver pelt de rokken van de ui van Tony's eigen beeld langzaam af.

Titel

Al lezende krijg je het gevoel dat Tony naar zijn leven kijkt alsof het al voorbij is, hij heeft geen plannen, bereidt zijn levenseinde al voor en legt zich neer bij de lauwe relatie met zijn dochter. “Je komt aan het einde van je leven –nee, niet van het leven zelf, maar van iets anders: het einde van elke waarschijnlijkheid van verandering in dat leven.” p. 157 (Is de titel afgekeken van een literatuurtheoretisch werk van de criticus Frank Kermode? Zijn *The Sense of an Ending: Studies in the Theory of Fiction* verscheen voor het eerst in 1967)

Genre

Psychologische roman met een thrillerelement.

Meer info

http://en.wikipedia.org/wiki/Julian_Barnes

<http://www.julianbarnes.com/>

<http://www.youtube.com/watch?v=lzglrOnQL9c> = interview van Annelies Beck met Julian Barnes op Passa Porta festival maart 2013

<http://www.pinterest.com/bettywouldgo/julian-barnes-the-sense-of-an-ending/>

Discussievragen

- Wat vond je van het personage Tony Webster in het eerste deel van het boek? Hij noemt zichzelf 'vredelievend'. Ben je het daarmee eens?
- Waardoor en hoe veranderde dit beeld van Tony voor jou in het tweede deel?
- Op school zegt Adrian "dat we de geschiedenis van de geschiedkundige moeten kennen om diens interpretatie van de feiten te kunnen begrijpen" p.18. In hoeverre is dit van toepassing op het verhaal dat Tony ons vertelt?
- Vind je de brief die Tony naar Adrian stuurde geloofwaardig? Waarom ging hij hierin zover?
- Denk je dat de zelfmoord van Adrian iets te maken heeft met de brief? Is Tony verantwoordelijk voor de geboorte van de jonge Adrian en de zelfmoord van zijn vader?
- Op pagina 148 zegt Tony dat Adrian het leven had geweigerd. Die weigering had "met elk decennium dat voorbijging de compromissen en de benepenheid waaruit de meeste levens bestaan steeds meer benadrukt(e). 'De meeste levens': mijn leven." Wat bedoelt hij hier precies mee?
- Tony hangt een weinig positief beeld op van Veronica. Ben je het met hem eens? Hoe veranderde de onthulde waarheid je beeld van haar?
- Tony suggereert verschillende keren dat Veronica beschadigd is, ook Alex is waarschijnlijk beschadigd volgens hem. Waarom zegt hij dit? Is Tony zelf misschien schade aangedaan? Waarom houdt hij zich zo terzijde van het leven?
- Kennen wij onze eigen levensgeschiedenis? In hoeverre zijn onze herinneringen betrouwbaar? Worden ze niet beïnvloed door de terugblik en alles wat sindsdien gebeurde? Wordt de perceptie van ons eigen levensverhaal ook beïnvloed door wat we liever niet onder ogen willen zien?
- Leidt zelfreflectie naar een eerlijk antwoord of is het onvermijdelijk dat er zelfbedrog bij komt kijken? Stellen we aan de hand van persoonlijke keuzes en concrete gebeurtenissen ons eigen (onbetrouwbare) levensverhaal samen? "Hoe vaak vertellen we ons eigen levensverhaal? Hoe vaak stellen we bij, verfraaien we, laten we handig dingen weg? En hoe langer het leven doorgaat, hoe minder er om ons heen overblijven om onze versie te betwisten, ons eraan te herinneren dat ons leven niet ons leven is, maar alleen het verhaal dat wij erover verteld hebben. Verteld aan anderen, maar –voornamelijk- aan onszelf." (p.103)
"we nemen intuïtief een beslissing en bouwen vervolgens een infrastructuur van redeneringen op om die te rechtvaardigen. En noemen het gezond verstand." p.59-60
- Wat betekent volgens jou de titel *Alsof het voorbij is (The sense of an ending)*?

- Wat betekenen de zes herinneringen waarmee de roman opent? Ze hebben allemaal iets met water te maken. Wat bedoelt Barnes met de metafoor van de getijdegolf?
- Wat betekent volgens jou de slotzin van de roman? "Er is accumulatie. Er is verantwoordelijkheid. En daarenboven is er onrust. Is erg grote onrust."

1. The phrase "Eros and Thanatos," or sex and death, comes up repeatedly in the novel. What did you take it to mean?
2. Did Tony love Veronica? How did his weekend with her family change their relationship?
3. When Mrs. Ford told Tony, "Don't let Veronica get away with too much" (p. 31), what did she mean? Why was this one sentence so important?
4. Veronica accuses Tony of being cowardly, while Tony considers himself peaceable. Whose assessment is more accurate?
5. In addition to Adrian's earlier statement about history, Barnes offers other theories: Adrian also says, "History is that certainty produced at the point where the imperfections of memory meet the inadequacies of documentation" (p. 18), and Tony says, "History isn't the lies of the victors... It's more the memories of the survivors, most of whom are neither victorious nor defeated" (p. 61). Which of these competing notions do you think is most accurate? Which did Tony come to believe?
6. Discuss the character Margaret. What role does she play in Tony's story?
7. Why does Mrs. Ford make her bequest to Tony, after so many years? And why does Veronica characterize the £500 as "blood money"?
8. After rereading the letter he sent to Adrian and Veronica, Tony claims to feel remorse. Do you believe him? What do his subsequent actions tell us?
9. What is Tony's opinion of himself? Of Adrian? How do both opinions change by the end of the novel?